

Круп'як Ірина Йосифівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія ТНЕУ

Семенюк Марія Дмитрівна
студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Фундаментальною основою життєдіяльності сучасного суспільства є домогосподарство – важлива гілка у системі ринкового господарства, в розпорядженні якого зосереджена основна частка фінансових ресурсів країни. В останні роки відбуваються важливі структурні зрушення у секторі домогосподарств, а внутрішня політика України орієнтована на вирішення питань подолання бідності та збільшення особистих доходів громадян.

Для належної оцінки рівня доходів населення України важливе значення має аналіз окремих макроекономічних показників держави (табл. 1.).

Таблиця 1.

Динаміка окремих макроекономічних показників України у 2017-2019 рр.*

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.
ВВП, млрд. грн.	2982,9	3558,7	3974,6
Номінальний темп росту ВВП, %	125,2	119,3	111,7
Реальний темп росту ВВП, %	102,5	105,9	107,6
ВВП на одну особу, тис. грн.	70,22	84,19	94,57
Середньомісячний наявний дохід у розрахунку на одну особу, тис. грн.	38,14	48,25	61,33
Темп зростання реального наявного доходу населення, %	107,4	110,1	113,1
Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство:			
- у грн.;	8165,2	9702,3	9904,1
- у % до попереднього року	131	118,8	102,1
Індекс споживчих цін, %	116,4	109,8	104,1

*Складено автором за даними [1, 2].

Дані наведені у таблиці 1 свідчать, що упродовж 2017–2019 років сукупні ресурси домогосподарств України суттєво збільшилися. У 2019 році порівняно з 2017 роком середньомісячні сукупні ресурси у розрахунку на одне домогосподарство зросли майже у 1,2 рази (з 8165,2 грн. до 9904,1 грн.). Таке зростання є результатом підвищення рівня мінімальної заробітної плати, яка за аналізований період зросла з 3200 грн. до 4173 грн., а у 2020 році заплановане її підвищення до 4723 грн. Доцільно виокремити також, що протягом 3 останніх років спостерігалось збільшення реального ВВП на 5,1 % та зменшення індексу споживчих цін на 2,6 %, що свідчить не лише про номінальне зростання сукупних ресурсів домогосподарств, а й про ріст реальних наявних доходів населення, уповільнення темпів інфляції та девальвації гривні.

Основним джерелом доходів населення традиційно виступає заробітна плата. За даними Міністерства фінансів, заробітна плата в Україні у 2019 році порівняно з 2017 роком збільшилася на 30%. Так, середня заробітна плата у 2017 році становила 6 273 гривень, що майже у 1,96 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (3 200 грн). З січня 2019 року відбувалося подальше збільшення середньомісячної заробітної плати до 9 223 гривень, що у 2,2 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (4173 грн.).

Досить значною є диференціація заробітної плати найманих працівників і у територіальному зрізі (рис.1).

Рис. 1. Середня заробітна плата по областях України в 2019 р., грн.*

*Складено автором за даними [1].

Так, у 2019 році найбільша середня місячна заробітна плата зафіксована в м. Києві – 13721 гривня, що на 48,7 % більше, ніж в цілому по Україні (9 223грн.). При цьому найнижчі заробітні плати зафіксовано у Тернопільській, Херсонській, Чернігівській, Кіровоградській та Хмельницькій областях, де розмір середньої заробітної плати не перевищує 7 439 гривень. Співвідношення між найнижчою і найвищою середньою заробітною платою у контексті регіональної диференціації становило 1,94 рази.

Особливості оцінки доходів домогосподарствами продемонстровано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2017-2019 рр.*

(%)

Оцінка власних доходів	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Коштів достатньо і робили заощадження	6,2	7,8	8,7
Коштів достатньо, але заощаджень не робили	45,7	49,6	47,6
Відмовлялись від найнеобхіднішого, крім харчування	44,0	31,8	40,2
Не вдалося забезпечити навіть достатнє харчування	4,1	4,5	3,5

*Складено автором за даними [1].

Дані таблиці 2 демонструють, що за аналізований період кількість домогосподарств, які мали можливість робити заощадження збільшилась на 2,5%. При цьому спостерігалася стійка тенденція щодо зменшення кількості домогосподарств, які не могли забезпечити собі належне харчування.

Таким чином, незважаючи на деякі позитивні зрушення з боку державних органів в Україні залишається висока частка бідного населення, значний рівень диференціації розміру заробітної плати в територіальному розрізі, які спричиняють низький рівень життя в державі, відтік кваліфікованої робочої сили за кордон, соціальну напруженість, процвітання тіньової економіки, що у сукупності призводить до стримування соціально-економічного розвитку країни.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 06.04.2020).

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: minfin.com.ua (дата звернення: 06.04.2020).

Кульматицька Вікторія Володимирівна
студентка 3 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник - к.е.н., доцент Петрушка О. В.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ

Все більшої актуальності набувають проблеми забезпечення місцевих органів влади фінансовими ресурсами. Дохідна база місцевих бюджетів не відповідає їх потребам, при цьому створюється залежність від трансфертів, виникає нестача коштів на фінансування економічного розвитку окремих видів територіальних одиниць. У цій ситуації виникає необхідність оптимізації доходів місцевих бюджетів та пошуку резервів їх зростання.

Бюджетним кодексом України визначено, що доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України [1]. Очевидно, що реформа децентралізації дозволила суттєво збільшити дохідну частину місцевих бюджетів. Але фінансування більшої частини видатків, пов'язаних з діяльністю територіальних громад, тепер здійснюється за рахунок їхніх бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [2].

Завдяки нагромадженню грошових коштів у доходах місцевих бюджетів, в органів місцевого самоврядування з'являється можливість скеровувати фінансові ресурси на благо соціального та економічного розвитку територіальних громад, таких як: соціальні допомоги, субсидії